

Sygn. akt I ACa 1421/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Dorota Ochalska - Gola</i>
Sędziowie:	<i>SA Anna Cesarz (spr.)</i> <i>SA Anna Beniak</i>
Protokolant:	stażysta Joanna Płoszaj

po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa ***M. K. (1), S. Z. i R. O.***

przeciwko ***C. W., W. D. i G. D.***

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powodów M. K. (1) i S. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 19 października 2012 r. sygn. akt I C 1278/11

1. oddala apelację;

2. zasądza solidarnie od M. K. (1) i S. Z. na rzecz C. W., W. D. i G. D. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1421/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 19 października 2012 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo M. K. (1), S. Z. i R. O. przeciwko C. W., W. D. i G. D. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego oraz orzekł o kosztach procesu.

Wyrok ten zapadł na podstawie następujących ustaleń faktycznych:

W 1998 roku Z. D. i C. W. zawarli umowę spółki cywilnej o nazwie (...) byli (...) spółki (...). Spółki ze sobą współpracowały. Spółka (...) nie uregulowała zadłużenia za dostarczony towar przez Spółkę (...).

W dniu 22 listopada 1999 r. w sprawie o sygn. akt Ng 1261/99 Sąd Rejonowy w Sieradzu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w którym nakazał S. Z., R. O. i M. K. (2) współnikom spółki cywilnej (...), aby zapłacili solidarnie powodom Z. D. i C. W. współnikom spółki cywilnej (...) kwotę 95.047,28 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 48.062,88 zł od 6 lipca 1999 r. do dnia zapłaty i od kwoty 46.984,40 zł od 10 sierpnia 1999 r. do dnia zapłaty a ponadto kwotę 4.575,80 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W dniu 14 marca 2000 r. nakaz zapłaty został zaopatrzony w klauzulę wykonalności.

Na podstawie tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty Ng 1261/99 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności 14 marca 2000 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Łasku wszczął postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. akt KM 181/00.

W toku tego postępowania Komornik 21 marca 2000 r. wezwał spółkę (...) do zapłaty należności głównej, w którym oznaczył, że do 22 marca 2000 r. dalsze odsetki wynosiły 13.271,91 zł - pod rygorem opisu i oszacowania oraz złożył wnioski o wpis wzmianki o toczącej się egzekucji z nieruchomości. W dniu 20 grudnia 2000 r. wezwał S. Z. do zapłaty należności, zajął jego nieruchomość położoną w K., gm. K.. Komornik prowadził też egzekucję z nieruchomości magazynowej należącej do spółki (...) położonej w Ł., przy ul. (...). W dniu 18 czerwca 2001 r. dokonał obwieszczenia o drugiej licytacji - suma oszacowania wynosiła 53.000 zł, cena wywoławcza 35.333,34 zł. Na mocy postanowienia z 12 października 2001 r. Sąd Rejonowy w Łasku przysądził prawo użytkowania tej nieruchomości oraz własność zabudowań stanowiących odrębną nieruchomość do wspólności łącznej Z. D. i C. W. jako współników spółki cywilnej (...) za cenę 35.333,34 zł, zaliczając na jej poczet wierzytelności nabywców. Z ceny nabycia Komornik potrącił koszty egzekucyjne.

W dniu 14 czerwca 2003 r. Komornik umorzył postępowanie egzekucyjne w tej sprawie wobec bezskuteczności co do reszty zadłużenia.

Na zwróconym tytule wykonawczym Komornik umieścił adnotację, że z tytułu wykonawczego wierzyciel otrzymał kwotę 3.902,24 zł na poczet kosztów procesowych i że wierzyciel wyłożył zaliczkę w kwocie 2.115 zł.

W dniu 22 lutego 2000 r. spółka (...) złożyła wnioski o otwarcie postępowania układowego celem zawarcia układu z wierzycielami. W uzasadnieniu powodowie jako współnicy spółki wskazali, że prowadzone egzekucje dotyczące wierzytelności w kwocie 341.766,96 zł mogą doprowadzić do wstrzymania działalności przedsiębiorstwa. Do wniosku załączono listę tytułów egzekucyjnych. Wśród wierzycieli powodowie podali spółkę (...). Łączna wierzytelność wobec tej spółki wynosiła 143.490,71 zł i wynikała z niezapłaconych faktur z terminem płatności: 24 marca oraz 3, 18 i 19 maja 1999 r.

W dniu 27 marca 2000 r. Sąd Rejonowy w Łodzi otworzył postępowanie układowe wobec dłużnika spółki (...) i wyznaczył termin sprawdzenia wierzytelności na dzień 12 kwietnia 2000 r. W pozycji 15 listy wierzytelności umieszczona została należność spółki (...) objęta wyrokiem Ng 1261/99 - należność główna 143.490,71 zł, odsetki 13.545,31, koszty 4.575,80 zł - łącznie 161.611,82 zł.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Łasku na skutek wniosku wierzycieli z 11 kwietnia 2005 r. wszczął ponownie postępowanie egzekucyjne z nieruchomości na podstawie tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty sygn. Ng 1261/99 w sprawie KM 783/05. Pismem z 4 grudnia 2007 r. pozwani wystąpili do Komornika o ograniczenie egzekucji w sprawie KM 783/05 o kwoty wyegzekwowane w poprzednim postępowaniu egzekucyjnym KM 181/00.

Postanowieniem z 11 lipca 2008 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Łasku uznał się niewłaściwym do dalszego prowadzenia sprawy i przekazał wniosek egzekucyjny do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Łasku ustalił zaległość na łączną kwotę

239.550,04 zł wg wyliczenia na dzień 11 lipca 2008 r., w tym dla wierzycieli 99.730,50 zł + odsetki 139.819,54 zł, koszty postępowania w sprawie - 88,66 zł pokryte w całości z zaliczki wyłożonej przez wierzyciela.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi 26 stycznia 2009 r. zawiadomił o wszczęciu egzekucji prowadzonej na podstawie nakazu zapłaty sygn. Ng 1261/99 w sprawie KM 98/09 - ustalił koszty poprzedniej egzekucji na kwotę 88,66 zł.

W toku egzekucji Komornik dokonywał potrąceń z emerytury powoda M. K. (1).

Na dzień 20 maja 2011 r. Komornik Sądowy w sprawie KM 98/09 w stosunku do S. Z. wyegzekwował łącznie 10.571,76 zł, wierzycielowi przekazał 9.287,53 zł, na poczet odsetek zaliczył 4.604,31 zł a na opłaty egzekucyjne 998,71 zł. Egzekucja dotyczyła należności głównej w kwocie 95.047,28 zł, a odsetki na dzień 20 czerwca 2011 r. wynosiły 170.963,43 zł.

W stosunku do S. Z., R. O. i M. K. (1), M. O., U. Z. i M. K. (1) Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi prowadził również postępowanie egzekucyjne w sprawie KM 990/03 - na podstawie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łodzi z 7 czerwca 2001 r. (sygn. akt X GNC 910/01), w którym powodowie z niniejszej sprawy mieli solidarnie zapłacić na rzecz Z. D. i C. W. wspólników spółki cywilnej (...) kwotę 6.598,61 zł z ustawowymi odsetkami od 14 czerwca 1999 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 47.444,82 zł z ustawowymi odsetkami od 14 lipca 1999 r. do dnia zapłaty, a także koszty procesu w kwocie 960,70 zł. Na dzień 20 czerwca 2011 r. Komornik wyegzekwował kwotę 35.983,69 zł - wierzyciel otrzymał kwotę 28.910,01 zł.

Postanowieniem z 13 lutego 2007 r. Sąd Rejonowy w Sieradzu nadał klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty wydanemu przez Sąd Rejonowy w Sieradzu w dniu 22 listopada 1999 r. w sprawie o sygn. akt Ng 1261/99 przeciwko dłużnikowi M. K. (2) także przeciwko małżonce dłużnika M. K. (1), z ograniczeniem jednak jej odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową.

Przeciwko wszystkim powodom toczyło się postępowanie karne, w którym zostali oni oskarżeni o ograniczenie zaspokojenia należności wierzycieli w ten sposób, że stworzyli nową spółkę - (...) sp. z o.o., na którą przenieśli składniki swego majątku, a także, że udaremnili wierzycielom zaspokojenie ze swego majątku w ten sposób, iż sporządzili na rzecz swych dzieci umowy darowizny działek gruntowych. Wyrokiem z 6 czerwca 2005 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi w sprawie IV K 110/04 uniewinnił powodów od postawionych im zarzutów. Wyrok został utrzymany w mocy 24 listopada 2005 r. przez Sąd Okręgowy w Łodzi. W tym postępowaniu powodowie wyjaśniali, że nie mają żadnych sprawozdań bo pomieszczenia, w których były dokumenty zostały skradzione 2 lipca 2002 r. na skutek włamania, a dochodzenie w tej sprawie zostało umorzone przez Prokuraturę Rejonową w Łodzi 31 lipca 2002 r. wobec niewykrywania sprawców.

Ponadto pismem z 11 stycznia 2006 r. Z. D. i C. W. zawiadomili Prokuraturę Rejonową w Łodzi o uzasadnionym podejrzeniu popełnienie przestępstwa przez (...) spółki (...) polegającym na zbyciu udziałów przez co udaremnili zaspokojenie pozostałych wierzycieli. W sprawie sygn. akt V K 575/07 wyrokiem z 15 listopada 2007 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi uznał, że oskarżeni dopuścili się czynów polegających na tym, że działając wspólnie i w porozumieniu, będąc (...) spółki (...) udaremnili spłacenie wierzytelności spółki (...) na kwotę 54.043,45 zł, tj. czynów z art. 300 § 1 k.k. i postępowanie karne wobec oskarżonych warunkowo umorzył.

Księgowa spółki (...) sporządziła dokument odnośnie zadłużenia tej spółki. S. Z. podpisał ten dokument z zaznaczeniem, że poświadczają za zgodność z dokumentacją księgową. Na dokumencie widnieje zapis, że w okresie od kwietnia 1999 roku do grudnia 2000 roku spółka (...) na rzecz spółki (...) przekazała 105.600 zł.

Akta egzekucyjne prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łasku w sprawie KM 181/00 były archiwizowane i uległy zniszczeniu.

Z dniem 23 sierpnia 2006 r. C. W., a Z. D. z dniem 1 i 5 marca 2007 r. zbyli udziały w spółce cywilnej (...) na rzecz W. P. i A. P.. Nie zawiadomili powodów o sprzedaży udziałów.

Pozwany Z. D. zmarł 30 września 2007 r. Na mocy postanowienia z 29 października 2007 r. Sądu Rejonowego w Łasku spadek po nim nabyli na podstawie ustawy synowie W. D. i G. D. po 1/2 części każdy z nich.

Dokonując oceny dowodów Sąd Okręgowy nie dał wiary zeznaniom powoda S. Z. w tej części, w której zeznawał, że spółka (...) dokonywała sukcesywnie przelewów w latach 1999-2000 na rzecz spółki (...) i łącznie była to kwota 105.600 zł, a dokument potwierdzający zapłatę tej kwoty został sporządzony w czasie toczącego się postępowania karnego przeciwko powodom w 2000 roku. Odmówił wiary również zeznaniom pozostałych powodów potwierdzających zeznania S. Z., które były sprzeczne z pozostałym materiałem dowodowym, a w szczególności z załączonymi dokumentami ze spraw karnych IV K 110/04 i V K 575/07, z których wynika, że toczyły się one w latach 2004-2007.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał powództwo za bezzasadne.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do legitymacji procesowej biernej pozwanych W. D. i G. D. Sąd I instancji wskazał, że pozwani są spadkobiercami ustawowymi Z. D., który obok C. W. był współnikiem spółki cywilnej (...) i na mocy nakazu zapłaty z 22 listopada 1999 r. wydanego w sprawie Ng 1261/99 wierzycielem powodów. Na podstawie tego tytułu wykonawczego toczyło się z wniosku Z. D. postępowanie egzekucyjne. Zdaniem Sądu I instancji, pozwani W. D. i G. D. wraz z nabyciem spadku po Z. D. nie stali się jednak wierzycielami powodów. Zgodnie bowiem z art. 788 k.p.c. jeżeli uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu przeszły na inną osobę, sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczony. Wobec tego, że pozwani W. D. i G. D. nie wystąpili o nadanie klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty na ich rzecz jako osób, na które przeszły uprawnienia wynikające z nakazu zapłaty, to nie stali się wierzycielami, a w przedmiotowej sprawie pozwanymi. Z tej przyczyny - braku legitymacji biernej - powództwo podlegało oddaleniu w stosunku do tych pozwanych.

Sąd Okręgowy uznał za bezzasadne stanowisko powodów, iż w przedmiotowej sprawie z uwagi na zbycie udziałów w spółce (...) pozwanymi winni być nowi (...) spółki (...). Sąd oddalił wniosek o ich dopozwanie zgłoszony w piśmie z 27 kwietnia 2012 r. mając na uwadze te same argumenty, które podniósł odnosząc się do braku legitymacji biernej pozwanych W. i G. D.. Skoro pozwani nie uzyskali statusu wierzycieli, to oczywistym jest, że nie mogli utracić tego statusu. Zbycie udziałów w spółce cywilnej (...) nie miało znaczenia, gdyż wynikający z art. 863 § 1 k.c. zakaz rozporządzania udziałem w spółce cywilnej odnosi się do okresu istnienia samej spółki lub uczestnictwa w niej danego współnika. Tym samym współnik może rozporządzać swoimi prawami od chwili wystąpienia z niej.

Według Sądu Okręgowego, nie ma również przeszkód, aby nowy współnik wstępując w prawa dotychczasowych współników równocześnie zobowiązał się w zamian do pokrycia nie tylko przyszłych zobowiązań spółki ale i zobowiązań już istniejących.

Przechodząc do merytorycznej oceny powództwa Sąd I instancji uznał je za nieuzasadnione z uwagi na brak udowodnienia, że zobowiązanie powodów zostało spełnione. Stosownie do treści art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Spełnienie świadczenia zgodnie z treścią zobowiązania skutkuje zawsze wygaśnięciem zobowiązania i stanowi - w myśl powołanego art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. - podstawę roszczenia. Dla rozstrzygnięcia sprawy o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego na tej podstawie rozstrzygające jest, że cała należność została uiszczona i wierzyciel ją otrzymał.

W niniejszej sprawie powodowie powoływali się na okoliczność spełnienia świadczenia wobec pozwanych. Sąd Okręgowy podkreślił, że okoliczności spełnienia tego świadczenia w formie pieniężnej w toku całego postępowania nie były kateryczne, bowiem zmieniały się i ostatecznie postępowanie dowodowe nie doprowadziło do ostatecznego sprecyzowania tych okoliczności. Okoliczność spełnienia świadczenia przez powodów, a więc zapłaty przez nich kwoty 105.600 zł przedstawiała się następująco:

- w pozwie powodowie wskazywali, iż w grudniu 2000 roku wypłacili spółce (...) tę kwotę z kasy firmy;
- na rozprawie 12 kwietnia 2012 r. pełnomocnik powodów wskazywał, że wypłata tej kwoty następowała przelewami;
- powód S. Z. zeznawał w charakterze strony, że firma dokonywała sukcesywnie przelewów na rzecz spółki (...).

Zdaniem Sądu I instancji, powyższe sprzeczności, przy nieprzedstawieniu jakichkolwiek obiektywnych dowodów w postaci np. potwierdzeń przelewów, czy też pokwitowań, prowadzą do wniosku, że powodowie nie udowodnili zapłaty wierzycielom kwoty 105.600 zł.

Nawet gdyby przyjąć, że kwota 105.600 zł została uiszczona przez powodów, to Sąd I Instancji zauważył, że niewyjaśniona pozostała także okoliczność, na poczet jakich należności nastąpiła ta zapłata. Powód S. Z. nie pamiętał na poczet jakich należności spółka (...) zapłaciła tę kwotę, a materiał dowodowy nie dostarczył innych informacji.

Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego na podstawie tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty z 22 listopada 1999 r. sygn. akt Ng 1261/99 - przeciwko powodom toczyło się postępowanie egzekucyjne prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łasku (KM 181/00 i KM 783/05), a następnie przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (KM 98/09), które toczy się do chwili obecnej. Ponadto Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi prowadzi także przeciwko powodom postępowanie egzekucyjne KM 990/03 - na podstawie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łodzi z 7 czerwca 2001 r. (sygn. akt X GNC 910/01), w którym orzeczono, że powodowie mieli solidarnie zapłacić na rzecz Z. D. i C. W. wspólników spółki cywilnej (...) kwotę 6.598,61 zł z ustawowymi odsetkami od 14 czerwca 1999 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 47.444,82 zł z ustawowymi odsetkami od 14 lipca 1999 r. do dnia zapłaty. Skoro powód S. Z. nie pamiętał na poczet jakich należności nastąpiła zapłata kwoty 105.600 zł, to nie można wykluczyć, iż może na poczet należności z tytułu sprawy X GNC 910/01. Nakaz co prawda jest z 7 czerwca 2001 r., ale odsetki od należności są od 14 czerwca i 14 lipca 1999 r., a więc gdy zapłata następowała do grudnia 2000 r., to być może na poczet tych należności.

Analizując zatem bliżej na poczet jakich należności powodowie zapłacili kwotę 105.600 zł Sąd Okręgowy wziął pod uwagę treść art. 1025 § 1 k.p.c. zgodnie z którym z kwoty uzyskanej z egzekucji zaspokaja się w pierwszej kolejności koszty egzekucyjne.

W toku postępowania egzekucyjnego w sprawie KM 181/00 Komornik uzyskał cenę nabycia 35.333,34 zł. Ze zwróconego tytułu egzekucyjnego wynika, że wierzyciel otrzymał kwotę 3.902,24 zł. Koszty procesu wynikające z nakazu zapłaty Ng 1261/99 wynosiły 4.575,80 zł. A zatem pozostała jeszcze kwota 673,56 zł. W kolejnym postępowaniu egzekucyjnym KM 783/05 na dzień 11 kwietnia 2005 r. opłata egzekucyjna wynosiła 66.030 zł, na dzień 5 kwietnia 2007 r. opłata egzekucyjna wynosiła 33.570 zł, a koszty zastępstwa adwokackiego w postępowaniu egzekucyjnym 1.800 zł i koszty adwokackie 2.788,56 zł, zaś na dzień 3 kwietnia 2008 r. opłata egzekucyjna wynosiła 15.420 zł. Prowadzona dalej egzekucja przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie KM 98/09 wskazuje, że z kosztów poprzedniej egzekucji KM 783/05 pozostała kwota 88,66 zł.

Sąd Okręgowy uznał, że tak przeprowadzona analiza zaliczenia uzyskanej kwoty ceny nabycia 35.333,34 zł wskazuje, że nie doszło do spełnienia świadczenia wynikającego z tytułu wykonawczego i w związku z tym nie zachodzi podstawa do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. Komornik wyegzekwowane należności zaliczył zgodnie z art.

1025 § 1 k.p.c. na poczet kosztów egzekucyjnych i obecnie nadal istnieje zadłużenie powodów wynikające z wydanych przeciwko nim tytułu wykonawczego.

Mając na uwadze powyższe Sąd I instancji oddalił powództwo, a o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wnieśli powodowie, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego procesowego, w szczególności:

- art. 863 § 1 w zw. zw. z art. 43⁸ w § 2 i 3 oraz art. 55¹ oraz art. 55² k.c. poprzez nieuwzględnienie utraty przez byłych wspólników spółki cywilnej (...) - Z. D. i C. W. statusu wierzycieli powodów, a to w związku ze zbyciem przez nich na rzecz innych osób fizycznych udziałów w spółce - jako zdarzenia powodującego wygaśnięcie zobowiązania w rozumieniu art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.;

2. naruszenie przepisów postępowania cywilnego, w szczególności:

- art. 189 w zw. z art. 788 oraz art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z uznaniem przez Sąd, że pozwani W. D. i G. D. nie posiadają legitymacji biernej do występowania w sprawie, bowiem nie posiadają statusu wierzycieli;

- art. 227, 230, 231, 232 oraz 233 § 1 k.p.c. ze względu na pominięcie przez Sąd faktów i dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia, faktów niezaprzeczonych przez pozwanych, ponadto oddalenie wniosku powodów o dopozwanie nabywców udziałów spółki cywilnej (...) W. P. i A. P.- następców prawnych wierzycieli, co doprowadziło wydania orzeczenia nie poprzedzonego dogłębną oceną materiału dowodowego, w szczególności do nieuzasadnionego zanegowania spłaty przez powodów należności wynikających z tytułu wykonawczego będącego przedmiotem powództwa opozycyjnego w niniejszej sprawie.

W konkluzji skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od pozwanych na rzecz powodów kosztów postępowania, ewentualnie uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji na koszt powodów.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Co do zasady powództwo przeciwegzekucyjne zmierza do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego dlatego, że bądź nie było podstaw do nadania klauzuli wykonalności, bądź też nastąpiły – po powstaniu tytułu – zdarzenia, które wyłączają dopuszczalność egzekucji.

Celem tzw. powództwa opozycyjnego (przysługującemu dłużnikowi) jest udaremnienie możliwości przeprowadzenia jakiegokolwiek egzekucji na podstawie określonego tytułu wykonawczego – stanowi więc ono środek obrony przed egzekucją.

Istotą powództwa opozycyjnego z art. 840 k.p.c. jest wykazanie, że sam tytuł wykonawczy nie odpowiada istotnemu i rzeczywistemu stanowi rzeczy.

Przedmiotem powództwa opozycyjnego jest określony tytuł wykonawczy oraz określone podstawy materialnoprawne żądania, a więc przyczyny, z powodu których ma nastąpić pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności.

Użyty w art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. termin „zdarzenie” należy do dziedziny prawa materialnego. Oznacza to, że „zdarzeniami” w rozumieniu tego przepisu są wyłącznie zdarzenia leżące u podstawy świadczenia wynikającego z

zobowiązania dłużnika objętego tytułem egzekucyjnym lub w przypadku art. 786, 788, 791 k.p.c. – stojące u podstaw z klauzuli wykonalności (jak SN w wyroku z 26.07.2012 r., II CSK 760/11 LEX nr 1215616).

Do zdarzeń, wskutek których zobowiązanie wygasło (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.) zalicza się wykonanie zobowiązania (art. 450 k.c.), potrącenie (art. 498 k.c.), odciążenie (art. 506 k.c.), zwolnienie dłużnika z długu przez wierzyciela (art. 508 k.c.) (jak SN w wyroku z 26.03.2009 r., I CSK 282/08, LEX nr 528181).

Powództwo wytoczone na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. można też oprzeć na twierdzeniu, że nastąpiła zmiana wierzyciela.

W pozwie wniesionym w dniu 4 lipca 2011 r. powodowie wnosząc o pozbawienie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty z dnia 22 listopada 1999 r. Sądu Rejonowego w Sieradzu, sygn. akt Nc 1261/99, wykonalności w całości, powoływali się jedynie na zdarzenie polegające na wykonaniu zobowiązania wynikającego z tego tytułu w całości, wskutek czego zobowiązanie to wygasło.

Nie podnosili zaś okoliczności, iż z dniem 23 sierpnia 2006 r. pozwany C. W., a z dniem 1 i 5 marca 2007 r. Z. D. (poprzednik prawny pozwanych W. D. i G. D.) zbyli udziały w spółce cywilnej (...) na rzecz W. P. i A. P., co miałyby się wiązać z utratą statusu wierzycieli i pociągać za sobą wygaśnięcie zobowiązania, na co powodowie powołali się w apelacji.

Nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 863 § 1 k.c. w związku z art. 438 § 2 i 3 k.c. oraz art. 55¹ i 55² k.c. W przypadku spółki cywilnej w ramach której funkcjonowali wierzyciele Z. D. i C. W. wskazani w tytule wykonawczym – nakazie zapłaty z 22 listopada 1999 r. – występuje wspólność łączna co oznacza niepodzielność majątku oraz brak określenia wysokości udziałów przysługujących poszczególnym wspólnikom. Zgodnie z treścią art. 863 § 1 k.c. wspólnik nie może więc rozporządzać udziałem we wspólnym majątku wspólników ani udziałem w poszczególnych składnikach tego majątku. Wspólnicy nie mają też swobody w rozporządzaniu udziałem. Ustanie zasady niepodzielności oraz nieoznaczenia wysokości wkładów następuje – w odniesieniu do konkretnego wspólnika – z chwilą jego wystąpienia ze spółki oraz – w stosunku do wszystkich wspólników – z chwilą rozwiązania spółki.

Zmiana wspólnika lub przystąpienie do spółki nowego wspólnika – według dominujących poglądów – może nastąpić (z wyjątkiem przewidzianym w art. 872 k.c.) tylko przez zmianę lub zawarcie nowej umowy spółki.

W tym przypadku do tego nie doszło, a z umów z dnia 23.08.2006 r., 1.03.2007 r. i 5.03.2007 r. wynika, że doszło do sprzedaży przez każdego z dotychczasowych wspólników udziałów w spółce cywilnej. Problematyczne pozostaje, czy umowy te w ogóle mogły być skuteczne. Nawet gdyby przyjąć, że umowy te były skuteczne (przy założeniu, że każdy ze wspólników wystąpił ze spółki), to nie doszło do naruszenia art. 55¹ i 55² k.c.

Wymienione w art. 55¹ k.c. prawa stanowią składniki przedsiębiorstwa ujęte przedmiotowo, pod kątem widzenia przeznaczenia do prowadzenia przez przedsiębiorstwo działalności gospodarczej. Z punktu widzenia podmiotowego oczywiste jest, że prawa te mogą być składnikami przedsiębiorstwa, jeżeli mu przysługują, to znaczy, jeżeli przedsiębiorstwo rozumiane w znaczeniu podmiotowym jest ich podmiotem. Może to mieć miejsce wtedy, gdy przedsiębiorstwo jest zorganizowane w postaci osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, ale której ustawa przyznaje zdolność prawną (art. 33¹k.c.).

Natomiast w pozostałych wypadkach podmiotem własności, użytkowania wieczystego i wszelkich innych praw majątkowych jest przedsiębiorca jako osoba fizyczna (także w spółce cywilnej) i prawa te są składnikami jego majątku, a nie przedsiębiorstwa (jak komentarz do k.c. pod red. St. Dmowskiego i St. Rudnickiego, księga pierwsza, część ogólna, wydanie 7, wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2006, str. 211).

W przypadku spółki cywilnej nie dochodzi więc do zbycia przedsiębiorstwa, czyli wszystkiego tego, co wchodziłoby w skład przedsiębiorstwa, w tym wierzytelności. Należy przy tym zaznaczyć, że „sprzedaż udziałów” w spółce (...)

następowała w różnym czasie, przez każdego ze współników osobno, już więc chociażby z tego względu nie można by mówić o zbyciu całości przedsiębiorstwa w drodze jednej czynności prawnej.

Aby nastąpiła zmiana wierzyciela, na którą możnaby się powołać w powództwie opozycyjnym musiałyby dojść do przelewu wierzytelności w trybie art. 509 i następnych k.c. Dłużnicy – powodowie nawet nie twierdzili, że do umowy przelewu wierzytelności doszło, a w każdym razie, nie ma dowodu dokumentującego taką czynność (art. 511 k.c.).

W końcu gdyby uprawnienie (tu wierzytelność) po powstaniu tytułu egzekucyjnego przeszło na inną osobę lub osoby, to Sąd musiałby nadać klauzulę wykonalności na rzecz tej osoby lub osób, ale tylko w sytuacji gdy przejście to, zgodnie z art. 788 § 1 k.p.c. byłoby wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

W sprawie nie ustalono, ażeby Sąd nadał na rzecz W. P. i A. P. klauzulę wykonalności kwestionowanemu tytułowi, w warunkach określonych w art. 788 § 1 k.p.c.

Podstawą zaś wszczęcia i prowadzenia egzekucji jest orzeczenie Sądu stwierdzające obowiązek określonego w tytule zobowiązania na rzecz indywidualnie określonego wierzyciela, któremu to orzeczeniu została nadana klauzula wykonalności.

Po przejściu uprawnień lub obowiązków stwierdzonych tytułem i nadaniu klauzuli wykonalności w trybie art. 788 § 1 k.p.c. na rzecz lub przeciwko nabywcy, powstaje nowy tytuł wykonawczy stanowiący podstawę egzekucji przeciwko lub na rzecz nowych stron wymienionych w klauzuli wykonalności. Nadaniu klauzuli wykonalności w warunkach określonych w art. 788 § 1 k.p.c. nie stoi oczywiście na przeszkodzie uprzednie nadanie klauzuli wykonalności na rzecz lub przeciwko stronom wymienionym w tytule egzekucyjnym (jak SN w wyroku z dnia 28.01.2010 r., I CSK 211/09).

Zatem tytuł wykonawczy, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności na rzecz określonej osoby, jest innym tytułem wykonawczym niż tytuł wykonawczy, którym jest ten sam tytuł egzekucyjny, ale zaopatrzony w klauzulę wykonalności na rzecz innej osoby (jak SN w post. z 16.09.2010 r., III CZP 58/10, LEX nr 599801).

Skoro więc powodowie dochodzili pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty z dnia 22 listopada 1999 r., któremu nadana została klauzula wykonalności na rzecz Z. D. i C. W., to nie było podstaw – jak przyjął to Sąd Okręgowy – do dopytywania W. P. i A. P. .

Należy zgodzić się z apelującym, iż Sąd Okręgowy w tym przypadku nie miał racji uznając, że spadkobiercy Z. D., pozwani W. D. i G. D. nie mieli legitymacji biernej, gdyż nie stali się wierzycielami, bo nie wystąpili o nadanie klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty z 22 listopada 1999 r. na ich rzecz w trybie art. 788 § 1 k.c.

Art. 788 § 1 k.p.c. będzie miał zastosowanie w sytuacji, w której śmierć wierzyciela nastąpiła przed wszczęciem egzekucji. W takim wypadku, zgodnie z dyspozycją art. 788 § 1 k.p.c. wszczęcie egzekucji możliwe jest dopiero po nadaniu klauzuli wykonalności na rzecz spadkobierców wierzyciela.

W tym przypadku egzekucja została ponownie wszczęta na skutek wniosku wierzycieli z dnia 11.04.2005 r., zaś wierzyciel Z. D. zmarł w dniu 30 września 2007 r.

W razie śmierci wierzyciela po wszczęciu egzekucji ustawa nie wymaga nadania klauzuli wykonalności na rzecz spadkobierców wierzyciela. Zgodnie bowiem z treścią art. 819 § 1 k.p.c. organ egzekucyjny zawiesza postępowanie z urzędu w razie śmierci wierzyciela lub dłużnika i następnie podejmuje to postępowanie z udziałem spadkobierców zmarłego po udowodnieniu tego ich przymiotu prawomocnym postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku (podobnie SN w post. z 2.07.1975 r., I CZ 98/75, OSNCP 1976, nr 6 poz. 142).

Ostatecznie jednak przyjęcie istnienia legitymacji biernej W. D. i G. D., nie ma znaczenia dla trafności rozstrzygnięcia w postaci oddalenia powództwa.

Skuteczność żądania powództwa przeciwegzekucyjnego (art. 840 § 1 k.p.c.) uzależniona jest od wykazania przez stronę powodową nieistnienia obowiązku objętego tytułem wykonawczym (art. 6 k.c. i 232 k.p.c.) (jak SA w Katowicach w wyroku z 31.03.2010 r., I ACa 49/10).

Przy czym prawo do wytoczenia powództwa opozycyjnego dłużnik traci z chwilą wyegzekwowania świadczenia objętego tytułem wykonawczym w każdym przypadku (jak SN w wyroku z 14.05.2010 r., II CSK 592/09, LEX nr 677750).

Powodowie dochodzili w pozwie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności również w odniesieniu do należności wyegzekwowanych w toku postępowania egzekucyjnego, tj. wartości przejętego prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Ł. w wysokości 35.333,34 zł, oraz kwoty 10.571,76 zł wyegzekwowanej ze świadczeń emerytalnych powodów.

W powyższym zakresie powództwo przeciwegzekucyjne jest bezprzedmiotowe i jako takie słusznie podlegało oddaleniu.

Nie jest ponadto trafny zarzut naruszenia przepisów art. 227, 230, 231, 232 i 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie przez Sąd faktów i dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia, z których miałyby wynikać, że powodowie, zgodnie z twierdzeniami pozwu wypłacili wspólnikom spółki cywilnej (...) w grudniu 2000 r. z kasy firmy (...) kwotę 105.600 zł, zatem w tym zakresie ich zobowiązanie wygasło.

Słusznie Sąd Okręgowy uznał, że powodowie nie udowodnili okoliczności zapłaty wierzycielom kwoty 105.600 zł.

Pisemnym dowodem zapłaty tej kwoty miałyby być wyliczenie na kartce papieru podpisanej przez powoda S. Z., nie wiadomo kiedy sporządzone, w którym ujęto należności dla różnych podmiotów wypłacane w okresie od kwietnia 1999 r. do grudnia 2000 r., w tym na rzecz (...) w kwocie 105.600 zł.

Kartka papieru nie jest żadnym dokumentem księgowym, nie zawiera też potwierdzenia przez wierzycieli otrzymania wskazanych na niej kwot.

Gdyby taka kwota została faktycznie zapłacona, to w sytuacji, gdy toczyło się postępowanie egzekucyjne najpierw w okresie od 14 marca 2000 r. do 14 czerwca 2003 r. a następnie ponownie od 11 kwietnia 2005 r., niewiadomo byłoby dlaczego powodowie wystąpili z powództwem przeciwegzekucyjnym opartym między innymi na twierdzeniu o dobrowolnej zapłacie kwoty 105.600 zł dopiero 4 lipca 2011 r.

Kompletnie niewiarygodne są zeznania S. Z., który zeznając jako świadek w sprawie III C 369/10 twierdził, że wszystkie dokumenty przechowywane powyżej 5 lat, w tym te dokumentujące wpłatę kwoty 105.600 zł spalił w piecu, gdyż myślał, że sprawa wykonania zobowiązania jest już załatwiona, w sytuacji, gdy w okresie od 2000 r. do 2005 r. dwukrotnie były wszczynane postępowania egzekucyjne przeciwko powodom.

Poza tym S. Z. zeznając jako strona w niniejszym postępowaniu stwierdził, że do połowy 2000 r. jego spółka nie miała problemów z płatnościami a później utraciła płynność finansową. Trudno w tej sytuacji przyjąć, że tak jak to ujęto w pozwie – powodowie działający w spółce (...) zapłacili (...) spółki (...) 105.600 zł w grudniu 2000 r.

Co prawda S. Z. – wbrew twierdzeniom z pozwu – zeznał jako strona że należność na rzecz pozwanych została zapłacona w okresie kwiecień 1999 r. do grudnia 2000 r., co miałyby wynikać z załączonej do pozwu kartki papieru, ale tam nie wskazano wpłat poszczególnych kwot w konkretnych datach, mimo, że S. Z. zeznał, że „ten dokument” przygotowała księgowa w oparciu o dokumenty księgowe spółki. Tymczasem trudno byłoby przyjąć, że profesjonalna księgowa, mając do dyspozycji dokumenty źródłowe spółki jedynie ogólnikowo podała wysokość wypłaty bez oznaczenia konkretnej daty i ewentualnych rat, a także bez wskazania daty wystawienia takiego „dokumentu” i bez podpisania go.

Słusznie też Sąd Okręgowy wyeksponował sprzeczność w stanowisku strony powodowej co do formy płatności kwoty 105.600 zł na rzecz (...) spółki (...) bowiem jest zdecydowana i niewytłumaczalna różnica w twierdzeniu z pozwu o wypłacie tej należności jednorazowo z kasy spółki, a zeznaniami powoda S. Z., który miał się zajmować w spółce sprawami księgowymi, iż spółka dokonywała sukcesywnie przelewów na rzecz spółki (...) od kwietnia 1999 r. do grudnia 2000 r.

Nie wiedzieć czemu pozwani wszczęliby w tej sytuacji egzekucję w marcu 2000 r. całej należności, wraz z odsetkami ustawowymi, a pozwani nie zareagowali na to w odpowiedniej formie.

Gdyby – jak zeznawał powód S. Z. – (...) spółki (...) sukcesywnie od kwietnia 1999 r. przelewali na rzecz (...) spółki (...) określone kwoty należności z nakazu z 22 listopada 1999 r. ze sprawy Ng 1261/99 to nie byłoby podstaw do umieszczenia na liście wierzytelności sporządzonej w postępowaniu układowym otwartym w dniu 27 marca 2000 r. wobec dłużnika (...) spółki cywilnej wspólników S. Z., R. O., M. K. (1), należności spółki (...) objętej nakazem w sprawie Ng 1261/99 w wysokości: należność główna 143.490,71 zł, odsetki 13.545,31 zł, koszty 4.575,80 zł – łącznie 161.611,82 zł.

Samo wszczęcie postępowania układowego w marcu 2000 r. oznaczało, że w tym czasie spółka (...) borykała się z poważnymi problemami finansowymi i nie wywiązywała się ze swoich zobowiązań.

Już te okoliczności, a także brak pokwitowań wpłat czy potwierdzeń przelewów, było wystarczające do uznania, że powodowie wbrew wymogom art. 6 k.c. nie udowodnili, że zapłacili wierzycielom dobrowolnie kwotę 105.600 zł, co miałyby skutkować wygaśnięciem zobowiązania w tym zakresie.

W niniejszej sprawie pozwani nie przyznali okoliczności zapłacenia na rzecz (...) spółki (...) kwoty 105.600 zł i nie ma podstaw do uznania tego faktu na zasadzie domniemania faktycznego.

Powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty z 22 listopada 1999 r. wydane w sprawie Ng 1261/99 przez Sąd Rejonowy w Sieradzu, w związku z wygaśnięciem zobowiązania, było więc bezzasadne.

Apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.